

УДК 327.7

Шевчук Т. Є., ст. викладач, Шумило Т. М., ст. 4 курсу ФЗГ

(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

**ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
(ЗА ДАНИМИ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ЩОДО ОПИТУВАННЯ
ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)**

Стаття присвячена дослідженню переваг та недоліків інтеграції України до ЄС, досвіду сусідніх країн, на прикладі Польщі. Розглянуто думку громадян про інтеграційний шлях України та необхідність вступу до ЄС.

Статья посвящена исследованию преимуществ и недостатков интеграции Украины в ЕС, опыт соседних стран, на примере Польши. Рассмотрено мнение граждан об интеграционном пути Украины и необходимости вступления в ЕС.

Article is devoted to research costs and benefits of integration of Ukraine into the EU, the experience of neighboring countries such as Poland. Considered opinion, what integration means to go or Ukraine and Ukraine need to join the EU.

Ключові слова: інтеграція України, Європейський Союз, митний союз, зовнішньополітичні пріоритети.

У системі зовнішньополітичних пріоритетів України особливе місце посідає співробітництво з ЄС. Європейський вибір нашої держави відкриває нові перспективи співробітництва з розвиненими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Однак, сучасний стан відносин України з Європейським Союзом наводить на серйозні роздуми.

Проблемою зовнішньоекономічної діяльності в межах взаємостосунків з ЄС займався О. Гребельник, Н. Пирець, П. Пашко, І. Бережнюк, С. Боротничек, Т. Трошкина, А. Кругленя, М. Тонев, Я. Малик. Кожен із вчених вніс вагомий внесок до процесу євроінтеграції.

Інтеграція України до Європейського Союзу – надзвичайно складний і достатньо тривалий процес. В сьогоденних умовах євроінтеграційні прагнення України, з погляду часу, не є сприятливими. Реалізації намірів нашої країни заважають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Зовнішні пов'язані з тим, що сучасний стан ЄС переважає інтенсивне кількісне і не завжди якісне поповнення завдяки постсоціалістичним країнам. Внутрішні чинники виражаються у протиставленні всередині владних структур, глибокій економічній кризі, відсутності ефективних економічних і інституційних реформ. Але науковці

Україні недостатньо вивчили досвід інших країн щодо інтегрування в Європейський Союз.

Методи дослідження. Дане дослідження проводилось з використанням наступних загальнонаукових методів пізнання: діалектичного методу, системного підходу, порівняння, аналізу і синтезу, теоретичного узагальнення.

Метою цього дослідження є визначення основних проблем на шляху інтеграції України до ЄС в контексті її регіональних євроінтеграційних пріоритетів та надання рекомендацій щодо їх вирішення.

Результати досліджень. Відносини України з ЄС мають багатовимірний характер і розгортаються в економічній, політичній, енергетичній, гуманітарній, інформаційній площинах, площині безпеки, що ставить на порядок денний у відносинах численні, суто практичні питання взаємовигідного співробітництва. Водночас, для України відносини з ЄС – це, насамперед, питання цивілізаційного і ціннісного вибору. Мета майбутнього приєднання до ЄС для України означає повернення до європейської цивілізації, остаточне позбавлення радянського минулого та розвиток власної культурно-історичної ідентичності [2, С. 34].

У цьому напрямку інтеграції здійснюються важливі конкретні кроки. До них, зокрема, слід віднести завершення багаторічної процедури вступу у СОТ, що відкрило для України перспективу переговорів з ЄС про зону вільної торгівлі. Не менш важливим кроком на шляху європейської інтеграції нашої держави є й укладання Угоди про спрощення візового режиму між Україною та ЄС [1, С. 319].

Європейський Союз об'єднує 27 країн на підставі більш тісного об'єднання на основі спільних економічних, політичних і соціальних цілей. Країни Союзу твердо сповідають збалансований і стійкий, соціальний та економічний прогрес. Це досягається шляхом створення простору без внутрішніх кордонів, укріплення економічної та соціальної інтеграції й утворення економічного і валютного союзу. Створення єдиного ринку для 500 млн європейців забезпечує вільне переміщення людей, товарів, послуг та капіталу.

ЄС є членом світового співтовариства і його роль в міжнародних відносинах виходить далеко за межі позицій та дій щодо спільної зовнішньої політики та політики безпеки. ЄС – це також і найбільший суб'єкт світової торгівлі. Крім того, він є найбільшим фінансовим донором для країн, що розвиваються, та одним з найбільших – для Близького Сходу [3, С. 71].

За даними представництва України при Європейському Союзі найбільші інвестиційні надходження в Україну становлять країни-членів ЄС, близько 80% від загального обсягу.

В інтересах Європейського Союзу є забезпечення миру та стабільності в межах своїх кордонів, щоб мати своїми сусідами стабільні та демократичні держави з прогнозованою і дружньою зовнішньою політикою.

Політична асоціація має передбачати подальше утвердження в Україні спільних цінностей демократії, верховенства права та поваги до прав людини

до тих рівнів, що утверджуються в Євросоюзі, а також подальше зближення позицій України та ЄС з міжнародних питань. Під економічною інтеграцією розуміють поступове залучення України до спільного ринку ЄС – від створення ЗВТ до отримання нашою країною частки у внутрішньому ринку ЄС.

Це, безперечно, відповідає інтересам як українських виробників і споживачів, так і європейських.

Для пришвидшення процесу євроінтеграції Україна має укласти принципово нову угоду, яка буде передбачати перспективу членства України в ЄС. Для цього Україна має захищати власну позицію та забезпечувати максимально можливе врахування національних інтересів у процесі проведення переговорів з ЄС. Більш успішному розвитку торговельно-економічних зв'язків України з Євросоюзом перешкоджає низка проблем, серед яких можна зазначити такі:

- структурні обмеження – відсутність необхідних структурних перетворень в українській економіці в умовах ринкової трансформації;
- низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних виробників, їх товарів і послуг та економіки країни загалом;
- недостатня адаптація національних стандартів України до міжнародних та європейських;
- обмежувальний режим доступу українських експортерів до окремих сегментів ринку ЄС;
- відсутність належного зв'язку комерційної діяльності з експортом капіталу до країн ЄС і залученням капіталу провідних транснаціональних корпорацій, що базуються у країнах ЄС;
- нерегульованість проблем міграції робочої сили та свободи пересування осіб;
- тінізація значних обсягів зовнішньої економіки.

Ефективній діяльності українських компаній на ринку ЄС перешкоджає складний комплекс негативних чинників як торговельно-політичного, так і структурно-економічного плану. Ці вади вкорінені в проблемах міжнародної конкурентоспроможності українських виробників та стратегіях їх корпоративного розвитку. Тому подолання зазначених недоліків потребує системного підходу та може бути досягнуте лише внаслідок докорінних структурних перетворень в українській економіці, якісного поліпшення державного регулювання економіки, її зовнішньоекономічних зв'язків і корпоративного управління, значної активізації торговельної політики, спрямованої на захист національних економічних інтересів на зарубіжних ринках і насамперед на пріоритетному ринку ЄС.

Завдяки вступу України до СОТ стан торговельно-економічного співробітництва України значно поліпшився не тільки з країнами-членами ЄС, а й з багатьма іншими країнами світу, проте не варто забувати, що Україна не зовсім готова до сильної конкуренції з боку інших країн, насамперед через до-

суть низький рівень конкурентоспроможності української продукції на світових ринках[4, С. 159].

Проте, щоб інтеграційний процес відбувався ефективно, варто подивитися, як наші сусіди здійснили це. І в цьому аспекті найбільш прийнятним для України, безсумнівно, є досвід Польщі. Адже за всіма параметрами Польща найбільш схожа на Україну з усіх держав Центрально-Східної Європи.

Україна і Польща, як сусіди, історично тісно пов'язані і це дає підстави і можливості аналізувати трансформацію інтеграційних процесів політичного, соціально-економічного життя в ці періоди, розглянути як формувалось громадянське суспільство в просуванні Польщі до ЄС. Загалом в обох країнах подібний державний устрій, майже ідентичні форми влади, багато в чому схожі економіки, культура й суспільне життя.

Переслідуючи завдання якнайшвидше стати членом Європейського Союзу, Польща визначила основні пріоритети і наполягала на їх розгляді ЄС. Це насамперед:

- укласти митний союз, який передбачав би відміну мит та імпортих квот на всі товари країн-учасниць;
- створити ефективну ринкову економіку на аспектах, які передбачають взаємний інтерес в конкретних галузях;
- досягти вільного руху капіталу та робочої сили в межах ЄС;
- добитись створення єдиного валютного союзу;
- увійти в єдину оборонно-безпекову систему.

За період вступу Польщі до ЄС відбулося десятки самітів, засідань Єврокомісій, на яких обговорювали питання інтеграції Польщі в ЄС, були помилки, вносились корективи у двосторонні відносини, однак це не стало на заваді її вступу до співтовариства в травні 2004 р.

Європейський Союз, зважаючи на проблеми, що виникли з чисельним розширенням Союзу внаслідок не зовсім готових до цього країн, буде прискіпливо ставитись до розгляду нових кандидатів. Перед Україною постане дуже нелегке завдання в здійсненні політичних і економічних реформ, щоб стати привабливим претендентом.

Прагнення України щодо вступу до ЄС потребує поглибленого аналізу й порівняння стану демократії, законодавчо-правових, економічних, соціальних та інших вимірів нашої країни з параметрами ЄС, а також оцінки їхньої відповідності Євроінтеграційним процесам. У стислі терміни, як свого часу зробила це Польща, необхідно підготувати своє бачення стратегії розвитку українського суспільства, продемонструвати прогрес у вирішенні проблем, яким приділяли увагу ЄС на саміті в Києві.

Занепокоєння у країн Європейського Союзу викликає проблема знищення надлишків українського озброєння, незадовільне виконання плану ліквідації запасів минулих десятиліть, не сприйняття більшою частиною українців вступу до оборонного союзу НАТО [6, С. 312].

Центром Разумкова було проведено опитування щодо інтеграційного на-

пряму України. Результати дослідження представлено на рис. 1 [7, 1].

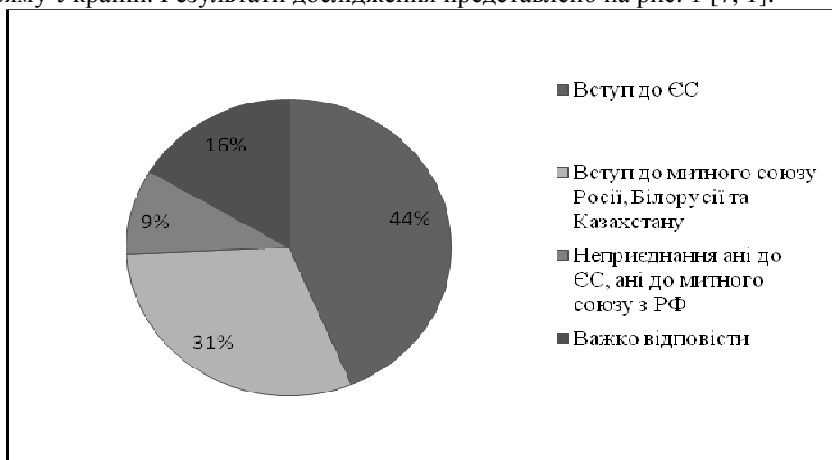

Рис. 1. Яким інтеграційним напрямом має йти Україна?

Джерело: за даними [7].

За даними соціологічного опитування центра Разумкова, нами було проведений аналіз даних та відображено за допомогою діаграм для кращого сприйняття та зрозумілості. Як видно з діаграми, більшість українців за вступ до ЄС (40% опитаних), за вступ до митного союзу Росії, Білорусії та Казахстану – 31%, за неприєднання ані до ЄС, ані до митного союзу з РФ – 9%, інша частина населення (16% опитаних) – утрималася.

На рис. 2 представлено результати соціологічного опитування стосовно думки громадян про необхідність вступу України до ЄС [7, 1].

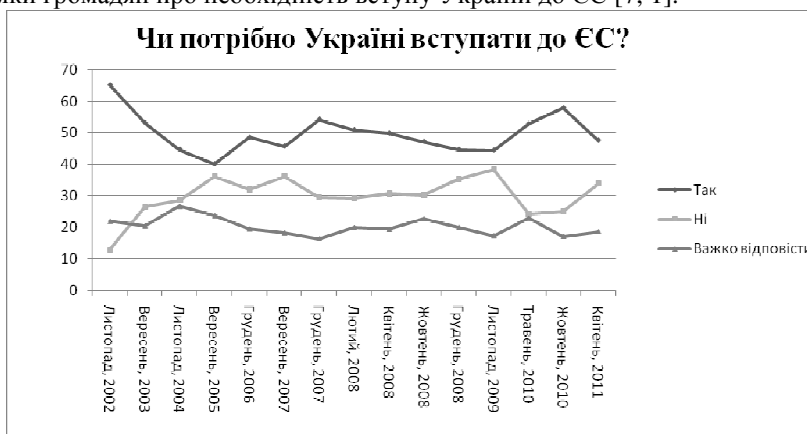

Рис. 2. Чи потрібно Україні вступати до ЄС? (динаміка 2002–2011 рр.)

Джерело: за даними [7].

Завдяки соціологічним даним нами було приведено графічний аналіз думки громадян України щодо питання «Чи потрібно Україні вступати до ЄС»? Як видно, що в порівнянні з 2002 та 2011 роком бажання українців бути членами Європейського Союзу значно зменшилося, це пояснюється економічними, політичними та іншими факторами.

Після вступу до ЄС Україна у короткостроковій перспективі ризикує стикнутися з ризиками та недоліками, з якими, стикнувшись Польща, тобто з проблемою переходу на європейський рівень цін, який призводить до різкого подорожчання товарів першої необхідності. Наприклад, після не останнього розширення Європейського Союзу населення спільноти збільшилося на 20%, а його сумарний ВВП — лише на 5%. Нові громадяни Євросоюзу порівняно бідні й різняться в доходах. Із часом ситуація змінюватиметься, але на сьогодні розміри економічної допомоги, які потрібні новим членам, не можуть не турбувати великі європейські держави [3, С. 78].

Цілком ймовірно, що подібні проблеми доведеться вирішувати й Україні відразу після занадто форсованого вступу до ЄС.

Висновки. До перспектив вступу України до ЄС можна віднести як встановлення стабільної політичної системи, так і сприйняття України як важливого суб'єкта політичних відносин, забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу, впровадження стандартів ЄС у виробництві, формування середнього класу, реформування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту.

Також є ряд недоліків інтеграції України до ЄС, а саме зволікання у здійсненні внутрішніх реформ, слабкість адміністративно-інституційного забезпечення курсу європейської інтеграції. Необізнаність населення щодо ЄС, хоча не є головною проблемою, але все ж бажано проводити пізнавальні програми для населення. Позиція громадян України щодо її вступу до Євросоюзу такою ж мірою залежить від їхнього оцінювання своєї обізнаності стосовно цих об'єднань, як і саме це оцінювання залежить від характеру їхнього ставлення до Євросоюзу.

1. Білоус С. В. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) / С. В. Білоус. — К. : Видавництво "Світ Знань" — 2008. — 528 с.
2. Павленко І. А. Пріоритетні напрямки розвитку національної економіки України / І. А. Павленко. — 2009. — № 7. — С. 34-37.
3. Осадча Н. В. Характеристика процесу інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) / Н. В. Осадча // Економічний вісник Донбасу. — 2011. — № 3 (25). — С. 71-81.
4. Вишняков В. М. Шляхи пришвидшення інтеграції України до Європейського Союзу / В. М. Вишняков // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — № 21.18. — С. 157-161.
5. Шаповал М. Бідність — проблема планетарного масштабу / М. Шаповал // Урядовий кур'єр. — 2007. — № 64. — С. 6.
6. Бородій О. В. Досвід Польщі для інтеграції України в Європейський Союз / О. В. Бородій // Науковий вісник НЛТУ України. — 2010. — № 20.4. — С. 311-318.
7. http://www.razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php?cat_id=46.

Рецензент: к.політ.н. Ткаченко Г. І. (НУВГП)